

Suomen tiedekustantajien liiton jäsenlehdet ja Elektra- palvelun alasajo

LEENA KAAKINEN

HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA, SUOMEN TIEDEKUSTANTAJIEN LIITTO

Elektran merkitys tiedelehdille

- ▶ Elektra on ollut suomalaisille tiedelehdille merkittävä tapa saada lehden materiaali **sähköisesti saataville**. Se on toiminut myös **lehtiarkistona**.
- ▶ Lisäksi se on ollut **tulonlähde**. Merkitys tulonlähteenä vaihtelee lehdestä riippuen. Joillekin ollut hyvinkin tärkeä osa lehden budjettiin laskettua omarahoitusosuutta.

Elektran alasajon on oltava hallittu

- ▶ Lehtien julkaisijat näkevät, että aika on ajanut palvelun ohi ja ymmärtävät siksi päätöksen ajaa se alas. Heitä kuitenkin huolestuttaa siitä seuraava **tulojen menetys** sekä **siirtymäajan riittävyys**.
- ▶ Huolta herättää myös **aineiston saatavuus jatkossa**. Minne lehtien aineistot kannattaa siirtää? Tuleeko saatavuuteen katkos?
- ▶ Aineiston siirtäminen Elektrasta muualle voi olla työläs prosessi erityisesti suhteessa lehtien usein pieniin resursseihin. Siksi **siirtymäajan pituus** on olennainen asia.

Elektran alasajon on oltava hallittu

- ▶ Olennaista alasajon toteuttamisessa on **turvata lehtien saamat tulot, materiaalin saatavuus ja tekijänoikeuksien toteutuminen.**
- ▶ On tärkeää, että Elektra säilyy ainakin siihen asti, kunnes kysymys avoimen julkaisemisen edellyttämästä uudesta rahoitusmallista on saatu ratkaistua.
- ▶ **Haluamme siirtymäajaksi kaksi vuotta**, eli vuoden 2022 loppuun. Näin jää aikaa valmistella muutos mm. varmistamalla tarvittavat julkaisuluvat ja tehdä kestäviä, harkittuja ratkaisuja.

Elektran alasajon on oltava hallittu

- ▶ Elektran lopettaminen nopealla aikataululla voi heikentää lehtien saatavuutta ja näin toimia avoimen tieteen päämäärän vastaisesti. Jos Elektra lopetetaan ilman riittävää siirtymäaika, elektronisten versioiden saatavuuteen tulee katkos: niitä ei ehditä siirtää vaihtoehtoiseen palveluun, jos siirtymäaika on liian lyhyt.
- ▶ On tärkeä huomata, että siirrettäessä lehtien artikkelit Elektrasta toiseen palveluun, niistä on tehtävä **uudet sopimukset** kirjoittajien kanssa. Nykyiset sopimukset koskevat vain Elektraa, eivät muita kanavia. Uusien sopimusten teko on työläs ja aikaa vievä prosessi.

Liitto tarjoaa tukea siirtymään

- ▶ Liiton kanta on, että julkaisijat itse päättävät, minne materiaalinsa siirtävät ja miten sen lisensoivat. Liitto auttaa tässä harkinnassa mielellään tarjoamalla tietoa, jonka perusteella lehti voi valita itselleen sopivimman ratkaisu.
- ▶ Suosituksemme on kuitenkin, että harkittaisiin **journal.fi**-alustaa, jolloin kotimaisille tiedelehdille olisi yksi selkeä nettiosoite eri kotisivuille pirstaloitumisen sijaan.
- ▶ Tämä vahvistaisi aineiston näkyvyyttä ja helpottaisi metadatajärjestelyjä. Siirto journal.fi-alustalle olisi lehdille helpompi toteuttaa kuin siirto lehden / kustantavan seuran omille kotisivulle, jossa tavoitettu yleisö on usein suppeampi.

Liitto tarjoaa tukea siirtymään

- ▶ Mikä lisenssi on syytä valita siirrettäessä aineisto muualle, esim. journal.fi-palveluun?
- ▶ Liiton toive on, että **aineisto säilyisi Kopiosto-korvausten piirissä**. Tällä hetkellä Kopiostolta tulevat digitulot ovat noin 200 000 euroa vuodessa, ja siirrämme sen kokonaisuudessaan kotimaisille kustantajille apurahoina, palkintoina, matkoina, koulutuksina ja muina palveluina. CC-lisenssit eivät tuota näitä tuloja lainkaan.
- ▶ Liitto tarjoaa asiasta lisätietoa julkaisijoiden pohdinnan tueksi.

Liitto tarjoaa tukea siirtymään

- ▶ Lehdet voivat hakea **Suomen tiedekustantajien liitolta apurahoja** siirtymän toteuttamiseen, esimerkiksi lupien hankkimisen kustannuksiin.
- ▶ Etusijalle voidaan asettaa ne hakijat, jotka säilyttävät Elektrasta siirtyvät julkaisut Kopioston lisenssikorvausten piirissä, tekevät asianmukaiset sopimukset kirjoittajien kanssa ja sijoittavat aineiston Journal.fi-alustalle muiden kotimaisten tiedelehtien seuran.

Kokonaisrahoitusmalli on välttämätön

- ▶ Asia liittyy vahvasti **kotimaisen tiedekustannus- ja julkaisu**toiminnan kokonaisrahoitusmalliin, jota ei ole saatu ratkaistua.
- ▶ Lehtien talouden ja toimintaedellytysten kannalta on kestävämpiä, että tulonlähteitä (kuten Elektra) poistuu yksi kerrallaan mutta avoimen julkaisemisen mahdollistavaa ratkaisumallia ei ole saatu tilalle.
- ▶ Liitto pitää kotimaisen kestävä ratkaisun luomista välttämättömänä.

Kiitos!

- ▶ Leena Kaakinen,
Suomen tiedekustantajien liiton hallituksen
puheenjohtaja
- ▶ leena.kaakinen@gaudeamus.fi

